

481

SVÄZ BANÍKOV V ČSR
SKUPINA V HANDLOVEJ

1919-1939

INVENTÁR

Jozef Bilčík

O k r e s n ý a r c h í v v B o j n i c i a c h

1

S V Ā Z B A N Í K O V V Č S R
S K U P I N A V H A N D L O V E J

1919-1939

I N V E N T Á R

Jozef Bilčík

Bojnice 1962

Ú V O D

Handlovská skupina Sväzu baníkov v ČSR bola založená 1.2.1922, kedy evidovala do 2000 členov. Jej stanovy schválil 22.9.1922 pod číslom 8152/1922 prez. Župný úrad v Nitre. Skupina sa utvorila, lepšie povedané zreorganizovala, z dovtedajšieho Sväzu baníkov, ktorý do januárového sjazdu Odborového združenia československého v r.1922 bol jedinou odborovou organizáciou baníkov v Handlovej. Keď po sjazde začala reformistická odborová byrokracia v celoštátnom merítke vylučovať zo Sväzu komunisticky zmýšľajúcich členov, handlovskí odborári - komunisti si vytvorili samostatnú sekciu v rámci Medzinárodného všeodborového sväzu, ktorá po roku 1929 /po V.sjazde KSČ/ prijala názov Priemyselný sväz baníkov /Červené odbory/.

Skupina Sväzu baníkov v Handlovej bola odborovou organizáciou pri tamojších uhoľných baniach a grupovala sociálnych demokratov. Mala 3 sekcie: českú, nemeckú a slovenskú a ústredie Sväzu ju registrovalo po číslom 329. Medzi jej prvých čelných funkcionárov patrili Ladislav Kolníčka ako predseda, Ignác Priviczer ako podpredseda a František Svoboda vo funkcii pokladníka. V poslednom funkčnom období až do rozpustenia skupiny, ku ktorému došlo 25.júna 1939 v zmysle vládneho nariadenia zo 16.3.1939 č. 11 Slov.zák. a výnosu Ministerstva vnútra Slovenskej krajiny z 20.3.1939 č. 5887/4-1939 boli v čele výboru skupiny Jozef Bona vo funkcii predsedu, Ján Mokrá ako podpredseda a Matúš Řehko vo funkcii pokladníka, ktorý túto funkciu zastával od marca 1932.

Handlovská skupina Sväzu zásluhou svojich predákov bola podobne ako jej ústredie, reformistickou. Hneď od svojho vzniku zvädzala boje s protichodnou handlovskou odborovou organizáciou Priemyselného sväzu baníkov, ktorá jediná v intenciách strany presadzovala záujmy pracujúcich.

Sväz baníkov, ako odborová organizácia sociálnej demokracie, štátotvornej strany, bojoval síce za zlepšenie postavenia robotníctva, ovšem robil to formou poskytovania

2

podpôr /starobnej, úmrtnej, invalidnej, v nezamestnanosti, v štrajku ap./ z fondov dotovaných štátnou pokladnicou, pričom sa zriekol najhlavnejšej úlohy: oslobodiť pracujúcich definitívne spod sociálneho útlaku vydobytím politickej moci proletariátom. Odsudzovali v tomto smere snahy komunistov v Priemyselnom sväze baníkov, ktorí ak čelili nekompromisne štrajkom útokom zamestnávateľa na mzdy baníkov, prepúšťaniu z práce, reformistickí vodcovia Sväzu baníkov sa snažili ich akcie zlomiť a pracujúcich zmieriť s "osudom", učiac ich, že štrajky, najmä v období hospodárskych kríz, sú vopred určené porážke, že štrajkujúcim prinášajú iba zlo ap. Preto členstvo od štrajkov odrádzali, ba išli ďalej a ho vyzývali priamo k štrajkokazectvu. Tak sú vlastne roky handlovskej skupiny Sväzu baníkov vyplnené smesou zrád na pracujúcich.

Písomnosti, ktoré vznikali z činnosti skupiny sa nezachovali kompletne. Vôbec sa nezachovala agenda, s ktorou by bol mal dočinenia priamo predseda alebo podpredseda. Zachovala sa jedine aktová agenda, viažuca sa k funkcii pokladníka, aj to fragmentovite, z rokov 1929 až 1939 s piatimi knihami účtovnej povahy z rokov 1919-1925 a 1931-1939. Pokladničná kniha neprerušene vedená od r.1919 do r. 1925 tvorí priora fondu.

Zachované písomnosti neboli usporiadané. Ich pôvodca, v našom prípade pokladníci skupiny Haviernik a Řehko, si síce písomnosti ukladali v časovom slede, ale náš archív ich prevzal spolu s písomnosťami Okresného úradu v Prievidzi úplne rozhádzané. Pri ich usporiadaní sme brali za základ časový sled, pričom sme písomnosti v rámci každého ročníka označili numericky od 1 až x.

Orientačnou a informatívnou pomôckou k spisom z rokov 1936-1939 je s evidenciou vyplatených podpôr v nezamestnanosti členom Sväzu kombinovaný podací denník /zoznam dopisov/ pokladníka. Ku všetkému materiálu zostane eminentnou evidenčnou a informatívnou pomôckou o obsahu písomností tento inventár, v ktorom vzhľadom na malé množstvo /všetky spisy sú uložené v jednom kartóne/ podchycujeme každý spis.

Písomnosti skupiny sa týkajú organizačných otázok, a-

ko určovania výšky /triedy/ členských príspevkov, prijímania nových členov, zasielania členských prihlášok ústrediu, vyplácania podpôr členom, pričom sú tu aj rôzne smernice a pokyny, výkazy zaplatených členských príspevkov, predvolebný leták skupiny ap.

Materiál i napriek jeho neucelenosti je pramenným materiálom k dejinám robotníckeho hnutia v Handlovej. Na 90% je registovaný v zozname prameňov k téme "Robotnícke hnutie a dejiny KSČ, ktorý v našom archíve vyšiel ako 2.zväzok edície tohoto druhu.

Inventár k fondu vypracoval vo februári 1962 samostatný archívny pracovník Jozef Bilčík. Jeho štruktúra je nasledovná: inventárne číslo, názov knihy, u spisov heslovité vyznačenie obsahu /číslo v zátvorke je číslom spisu/, časový rozsah a jkonečne u spisov uvádzame aj počet listov. Inventár dopĺňujú osobný, miestny a vecný register.

Inventár z tohoto fondu je prvou našou orientačnou pomôckou svojho druhu. Nezostaneme však pri nej, ale ju budú nasledovať ďalšie, čím budeme stále viac a viac sprístupňovať bádateľskej verejnosti nami opatrovaný archívny materiál.

Bojnice február 1962.

Autor

Ú Č T O V N Ý M A T E R I Á L

A. K n i h y :

Invent. číslo	N á z o v	Časový rozsah	Počet listov
1.	Evidencia členstva a zakúpených členských známok /matričná kniha/. 1935-1937		
2.	Evidencia vyplatených podpôr v nezamestnanosti členom Sväzu kombinovaná s podacím denníkom /zoznam dopisov/ pokladníka skupiny, vedenej od januára 1936 do rozpustenia 1939 z opačnej strany.	1934-1935	
3.	Pokladničná kniha	1919-1925	
4.	Pokladničná kniha	1931-1933	
5.	Pokladničná kniha	1934-1939	

B. S p i s y :

6.	Výzva Sväzu baníkov v ČSR so sídlom v Prahe k členom finančne prispieť na renovovanie požiarom zničeného robot. domu skupiny Sväzu v Záluží u Mostu.	1929	1
7.	Obežník pražského ústredia Sväzu č. 6, ktorý sa týka organizačných záležitostí: fluktuácie členstva, členských príspevkov a mimoriadnej núdzovej podpory.	1930	2
8.	Informovanie miestnych skupín ústredím o tom, že prepustení členovia z práce, ktorí sa uchádzajú o starobný alebo invalidný dôchodok, nemajú nárok na podporu v nezamestnanosti a pokyny k poskytovaniu starobného alebo invalidného dôchodku členom prístupujúcim z iných odbo-		

9.

Pokyny pre poskytovanie podpory štrajkujúcim členom /1/.- Poukaz na podporu v nezamestnanosti pre F.Weissa so zamietnutou žiadosťou /2/.- Povolenie ústredia vyplatiť vdove po zomrelom členovi J. Gašparíkovi pohrebnú podporu /3/. - Zdôvodnenie ústredia handlovskej skupine správnosť priznania podpory v nezamestnanosti F.Weisovi /4/.- Inštruovanie pokladníka vo veci určenia výšky členských príspevkov F.Straku, J.Kmeťa a A.Richtárika /5/.- Zamietnutie prijatia "provizionistu" J.Bukovského za člena /6/.- Výber 40 detí na rekreáciu do Železného pri Ružomberku /7/.- Povolenie vyplatiť mimoriadnu podporu /50.-Kč/ V.Gürtlerovi /8/.- Informovanie sa ústredia o J.Zimánovi, či skutočne pracuje v baníctve /9/.-Vyplatenie podpory vdove po zomrelom Š.Moravčíkovi/10/.- Vyplatenie podpory J. Harachovi /11/.- Poukaz na podporu v nezamestnanosti pre I.Záhorského s vrátenou prihláškou o podporu jeho a A.Cibulu /12/.- Vyplatenie podpory v nezamestnanosti J. Fabanovi /13/.- Požadovanie autorského poplatku od tanečnej zábavy, usporiadanej skupinou /14/.- Vrátenie členských príspevkov J.Fabanovi a A.Cibulovi a vyžiadanie potvrdenia o úmrtí Š.Moravčíka /15/. Sprostredkovanie kalendára Sväzu kovorobotníkov skupine /16/.- Poučenie pre pokladníka ako postupovať

pri uznaní podpory v nezamestnanosti a iných podpôr v dobe štrajku /17/.- Poukazy na podporu v nezamestnanosti pre F.Weissa, I.Záhorského a poukaz na mimoriadnu podporu pre J.Fabana /18/.- Pokyny pre vyplácanie podpôr v nezamestnanosti, manipuláciu s členskými príspevkami, a k registrácii členstva ap.

1932 33

10. Priznanie mimoriadnej podpory /50 Kč/ M. Hrivňákovi /1/.- Pozvanie M.Řehku na lekársku prehliadku v súvislosti úrazu /2/. Vyberanie členských príspevkov od prestupujúcich členov z Červených odborov /3/. Priznanie polovičnej podpory štrajkujúcim baníkom /4/.- Poskytnutie podpory M.Janíkoví a J.Muchovi /5/.- Podmienky pre priznanie podpory štrajkujúcim /6/.- Vystavenie členskej legitimácie Š.Húštavovi /7/. Vyplatenie mimoriadnej podpory /75 Kč/ J. Radianskemu a priznanie podpory štrajkujúcim: Grolmusovi, Chovancovi, Gešvantnerovi a Brodzianskemu /8/.- Prestup J.Procnera do Sväzu z Červených odborov /9/.- Vystavenie členských legitimácií novoprijatým členom a poskytnutie podpory v nezamestnanosti I.Antalovi a Š.Považanovi /10/. Sťažnosť skupiny na nepravidelné zasielanie časopisov "Nazdar" a "Glück auf" /11/. Vyplatenie podpory /60 Kč/ vdove po zomrelom J.Oslancovi /12/.- Nedostatky vo vyúčtovaní skupiny za apríl 1933 /13/. Zmeny v sväzových pravidlách /14/.- Poukázanie podpory v nezamestnanosti pre Kašu /15/.- Pražské ústredie omylom zaslalo handlovskej skupine poukaz na podporu v nezamestnanosti pre J.Srpoňa /16/.- Nedostatky v júnovom vyúčtovaní skupiny a prestup A. Richtárika z Červených odborov do Sväzu baníkov /17/.- Potvrdenie notára v Liptovskej Osade o prevzatí poukazu

8

na podporu v nezamestnanosti pre J.Srpo-
ňa /18/.- Nedostatky v kartotéke členov
skupiny V.Schnürera a M.Cangára /19/. -
Notár v Lipt. Osade informuje skupinu o
priznaných a vyplatených podporách v ne-
zamestnanosti J.Srpoňovi /20/.- Vyhovenie
žiadosti J.Záhorskému o podporu v neza-
mestnanosti /21/.- Postúpenie J.Šmidstab-
la a M.Řehku do I.triedy /22/.- Vrátenie
prihlášky o mimoriadnu podporu J.Muchu
/23/.- List ústredia, týkajúci sa vyplá-
cania poštovného za "Nazdar" a oneskore-
ného poukazovania podpôr v nezamestnanos-
ti /24/.- Zoznam členov skupiny, ktorým
bola priznaná podpora v nezamestnanosti
/25/.- Zmeny v sväzových pravidlách /26/.
Informatívny list notára v Novej Bani,čo
má urobiť s podporou v nezamestnanosti
pre J. Muchu, ktorý už pracuje v Turanoch
nad Váhom /27/.- Ministerstvo soc.starost-
livosti zamietlo zmeny v sväzových pra-
vidlách /28/.- Prestup J.Hornického do
Sväzu z Červených odborov /29/.- Pouka-
zy na podporu v nezamestnanosti viacerým
členom Sväzu.

1933

42

11. Dožadovanie sa skupiny príručky pre poklad-
níka /1/.- Vrátenie preukáznych lístkov k
podpore v nezamestnanosti J.Bistu a J.Zá-
horského /2/.- Zadováženie vreckových ka-
lendárov, určených pre baníkov /3/.- Dar
ústredia Sväzu III.robotníckej olympiáde
/4/.- Členské legitimácie nových členov
skupiny /5/.- Zamietnutie odvolania sa J.
Hurtíka proti vylúčeniu z organizácie /6/.
Zaslanie členskej legitimácie pre M.Schnir-
za /7/.- Nová úprava v poskytovaní podpôr
pri úmrtí /8/.- Poučenie o radení členov
na zúčtovacích lístkoch /9/.- Celoročná po-

- 9
- kladničná zpráva skupiny za r.1934 /10/.
 Poukazy na podporu v nezamestnanosti pre
 J.Nemca, J.Kolorádyho a J.Tomku /11/. 1934 14
12. Zoznam záujemcov o zájazd do Prievidze /1/.
 Dlh skupiny /250 Kč/ za vreckové kalen-
 dáre /2/.- Vrátene prihlášky o podporu
 v nezamestnanosti pre J.Haracha /3/.-
 Žiadosť M.Řehku o mimoriadnu podporu /4/.
 Poriadanie tanečnej zábavy skupinou v Ro-
 botníckom dome /5/.- Objednávka banického
 stejnokroju /6/.- Zoznam robotníkov hand-
 lovských baní, ktorí si objednali unifor-
 my /7/.- Odborové združenie československé
 urguje úhradu za prílohu "Archív pracovní-
 ho a sociálne poisťovacího práva" /8/.-
 Zoznam členov výboru skupiny /9/.- Pouka-
 zy na podporu v nezamestnanosti pre via-
 cerých členov skupiny /10/. 1935 37
13. Poukazy na podporu v nezamestnanosti pre
 členov organizácie v dobe štrajku: J.Faba-
 na, J.Nemca, M.Schnirza, A.Jandyho, J.Myd-
 lára, J.Hlivu a výplatné listiny vyplate-
 ných podpôr v januárovom štrajku handlov-
 ských baníkov r.1933 1936 12
14. Výkaz zaplatených členských príspevkov za
 december 1937 /1/.- Koncept zápisnice z
 pojednávania v Bratislave v dňoch 17.-18.
 11.1937 medzi zástupcami odborových orga-
 nizácií a centrálnym riaditeľom handlov-
 ských baní /2/.- Pokladničná zpráva sku-
 piny za r. 1937 /3/. 1937 8
15. Výkazy zaplatených členských príspevkov
 za január, marec až december 1938 /1/.-
 Smernice pre vyplácanie podpôr v nezamest-
 nanosti so štátnym príplatkom /2/.- Roz-
 delenie banských oblekov /3/.- Usporiada-
 nie tanečnej zábavy skupinou 27.2.1938
 /4/.- Pravidlá podporného poriadku /5/.

70

Poukázanie 1250 Kč ako podporu skupine pre pozostalých členov rodiny zomrelého J. Huttiru /6/.- Pokladničná zpráva skupiny zo 4.9.1938 /7/.- Zoznam členov s nevyrovaním členských príspevkov /8/.- Poskytnutie časti výťažku zo slávnosti z príležitosti otvorenia Robotníckeho domu skupinou ostatným organizáciám v Handlovej /9/.- Pokladničné zprávy za dec.1937, január, marec až december 1938 a január 1939 /10/.- Zoznam záujemcov o vreckové kalendáre na r. 1938 /11/. Potvrdenky o prevzatí členských príspevkov na na r.1938 /12/. 1938 108

16. Výkaz zaplatených členských príspevkov za január 1939 /1/.- Chyby vo vyúčtovaní skupiny /2.-3/.- Zoznam záujemcov o vreckový kalendár na r. 1939 /4/.- Zoznam funkcionárov skupiny pre funkčné obdobie r.1939 /5/.- Leták "Robotníctvu Handlovských uhoľných baní" /6/.- Zbierka v prospech nezamestnaných handlovských baníkov /7/.- Žiadosť skupiny pre Okresný úrad o povolenie usporiadať tanečnú zábavu /8/.- Zoznam viac ako 200 osôb rôznych závodov, politických strán a spolkov bez označenia o aký zoznam ide /9/.- Brožúra "Jednotou odborového hnutí k hospodárske obrodě"/10/. 1939 21 + brož.

O S O B N Ý R E G I S T E R

A

Antal, Ignác 10

B

Bista, Ján 11

Brodziansky 10

Bukovský, Jozef 9

C

Cangár, Martin 10

Cibula, Anton 9

F

Faban, Ján 9, 13

G

Gašparík, Štefan 9

Gešvantner 10

Grolmus 10

Gürtler 9

H

Harach, Jozef 9, 12

Hliva, Ján 13

Hornický, Jozef 10

Hrivňák, Michal 10

Hurtík, Juraj 11

Húšťava, Štefan 10

Hutira, Jozef 15

CH

Chovanec 10

J

Jandy, Albín 13

Janík, Michal 10

K

Kaša, Ján 10

Kmeť, Ján 9

Kolorády, Jozef 11

M

Mucha, Ján 10

Mydlár, Jozef 13

N

Nemec, Hán 11, 13

O

Oslanec, Ján 10

P

Považan, Štefan 10

Procner, Ján 10

R

Radiansky, Ján 10

Richtárik, Anton 9, 10

T

Ř

Tomko, Ján 11

Řehko, Matúš 10, 12

W

S

Weiss, František 9

Schnirczm Matej 11, 13

Z

Schñürer, Vincent 10

Srpoň, Juraj 10

Straka, Ján 9

Záhorský, Ignác 9, 10, 11

Š

Zimán, Ján 9

Šmidstabel 10

M I E S T N Y R E G I S T E R

B

Bratislava 14

H

Handlová 12, 15, 16

L

Liptovská Osada 10

N

Nová Baňa 10

P

Praha 6, 7, 10

Prievidza 12

T

Turany nad Váhom 10

Z

Záluží u Mostu 6

Ž

Železné 10

V E C N Ý R E G I S T E R

A Autorský poplatok 9 B Baníci 10, 11, 13, 16 Banické uniformy 12, 15 Baníctvo 9 Brožury 16 Č Časopisy 10 Červené odbory 10 Členské legitimácie 10, 11 Členské príspevky 1, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16 Členstvo 6, 7, 8, 9, 10, 11 - prepustenie z práce 8 - prerušenie 10 - prestupy 8, 10 - registrácia 9 - prijímanie 9, 10 - vylúčenie 11 D Dary 11 Deti 9 Dôchodky 8 F Finančná pomoc 6	Fluktuácia členstva 7 Funkcionári 16 G Glück auf - časopis 10 H Handlovské uhoľné bane 14 Handlovskí baníci - viď baníci Handlovskí robotníci - viď robotníci I Invalidný dôchodok 8 Kalendáre 9, 11, 12, 16 L Lekárske prehliadky 10 Letáky 16 M Ministerstvo sociálnej starostlivosti 10 N Nazdar - časopis 10 Notári /notárske úrady/ 10

O	Registrácia členov - viď členstvo
Odborové organizácie 8,14, 16	Robotnícka olympiáda 11
Odborové združenie československé 12	Robotníci 12, 13
Olympiáda 11	Robotnícke domy 6, 12,15
Organizačné záležitosti 7	S
P	Starobný dôchodok 8
Podporný poriadok 15	Sväz baníkov v ČSR
Podpory 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15	- ústredie 6, 7, 8, 9, 10
- mimoriadne 7, 9,10,12	- organizač. záležitosti 7
- núdzové 7	- sväzové pravidlá 10
- pohrebné /úmrtné/ 9, 11, 15	Sväz kovorobotníkov 9
- štrajkujúcim 9, 10,13	Š
- v nezamestnanosti 2,8, 9, 10, 11, 13, 15	Štátny príplatok 15
- poukazy o p. 9, 10	Štrajky 9, 13
- prihlášky o p. 9, 10	T
- žiadosti o p. 9	Tanečné zábavy 9, 12, 15,16
Pokladničné zprávy 14, 15	U
Poštovné 10	Úrazy 10
Požiare 6	V
Prestupy z iných organizácií	
- viď členstvo	
Preukazné lístky 11	
Priemyselný sväz baníkov - viď Vdovy 9, 10	
Červené odbory	Výbor skupiny 15, 16
Prijímanie do Sväzu - viď členstvo	Výplatné listiny 13
	Vyúčtovania 10
Provizionisti 9	Z
R	Zájazdy 12
Rekreácia 9	Zbierka v prospech nezamestnaných 16

O B S A H

	strana
Úvod	2

I N V E N T Á R

Účtovný materiál - knihy	5
- spisy /regesty/	5
Osobný register	11
Miestny register	13
Vecný register	14

